

EMR2020

Een **toekomststrategie**
voor de Euregio Maas-Rijn

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Inleiding	6
Doelstelling: de Euregio Maas-Rijn in 2020	10
Toekomstperspectief	11
Rol van de Stichting Euregio Maas-Rijn	13
De strategie EMR2020	17
Kernthema's	18
Economie en innovatie	18
Arbeidsmarkt, onderwijs en opleiding	24
Cultuur en toerisme	28
Gezondheidszorg	30
Veiligheid	34
Transversale thema's	36
Mobiliteit en infrastructuur	36
Duurzame ontwikkeling	38
Territoriale analyse	40
Belangenbehartiging en regiomarketing	42
Epiloog	44
Overzicht	46
Bronvermelding	47

Voorwoord

“EMR2020: de toekomst begint vandaag”

Voor u ligt de toekomststrategie van én voor de Euregio Maas-Rijn. Deze strategie is het resultaat van een proces dat van start tot finish, van de goedkeuring van het project ‘EMR2020’ midden 2011 tot de presentatie van de strategie vandaag, ruim anderhalf jaar in beslag genomen heeft. Het was een soms moeizaam proces van nadenken, uitschrijven, aanpassen en afstemmen van de ambities en prioriteiten op het vlak van economie, arbeidsmarkt, mobiliteit, etc. van de partnerregio’s van de Euregio Maas-Rijn – over besturen, mentaliteiten en ook talen heen. De visies en meningen waren divers en leken af en toe moeilijk te verzoenen. Grensoverschrijdende samenwerking is dan ook een synoniem voor langzaam maar zeker zoeken naar eenheid in verscheidenheid. Bij nadere beschouwing is EMR2020 meer een resultante dan een resultaat. Het voorliggende document is immers geen statisch eindpunt, maar betekent een doorstart. 2020 is geen profetische einddatum maar geeft enkel perspectief. De toekomststrategie EMR2020 is niet zonder meer te nemen of te laten: het is een dynamisch document dat ruimte laat voor aanpassing maar ook voor aanvulling. Rekening houdend met mondiale en regionale uitdagingen, met Europese en nationale ontwikkelingsplannen, met acute problemen en nieuwe opportuniteiten of de combinatie van beide; Ford Genk, ArcelorMittal Luik, Bombardier Aken en Staples Eupen indachtig.

Elk voorzitterschap wil natuurlijk graag zijn stempel drukken, successen boeken en, zeker op het einde, resultaten kunnen voorleggen. We zien EMR2020 daarom graag als een bekroning van het voorzitterschap van de provincie Belgisch-Limburg. Het was een uitdaging om tot deze toekomststrategie te komen, maar de uitdaging stopt niet op dit punt. De volgende uitdaging, misschien

nog groter, is om uitvoering te geven aan EMR2020. We zijn immers bescheiden genoeg om te beseffen dat de spreekwoordelijke kroon nog op het werk gezet moet worden. We zijn er echter van overtuigd dat de uitgangspositie voor het komende voorzitterschap van de Duitstalige Gemeenschap en ook het daaropvolgende voorzitterschap van de Regio Aken goed is. Er is nu immers een helder gemeenschappelijk kader geschetst, er zijn duidelijke gezamenlijke doelstellingen bepaald en er zijn concrete acties gepland voor de korte en middellange termijn. Een essentieel aandachtspunt blijven de randvoorwaarden om de toekomststrategie EMR2020 te realiseren: een daadkrachtige uitvoeringsorganisatie met een besluisvaardige besluitvormingsstructuur die over maatschappelijk draagvlak en budgettaire draagkracht beschikt.

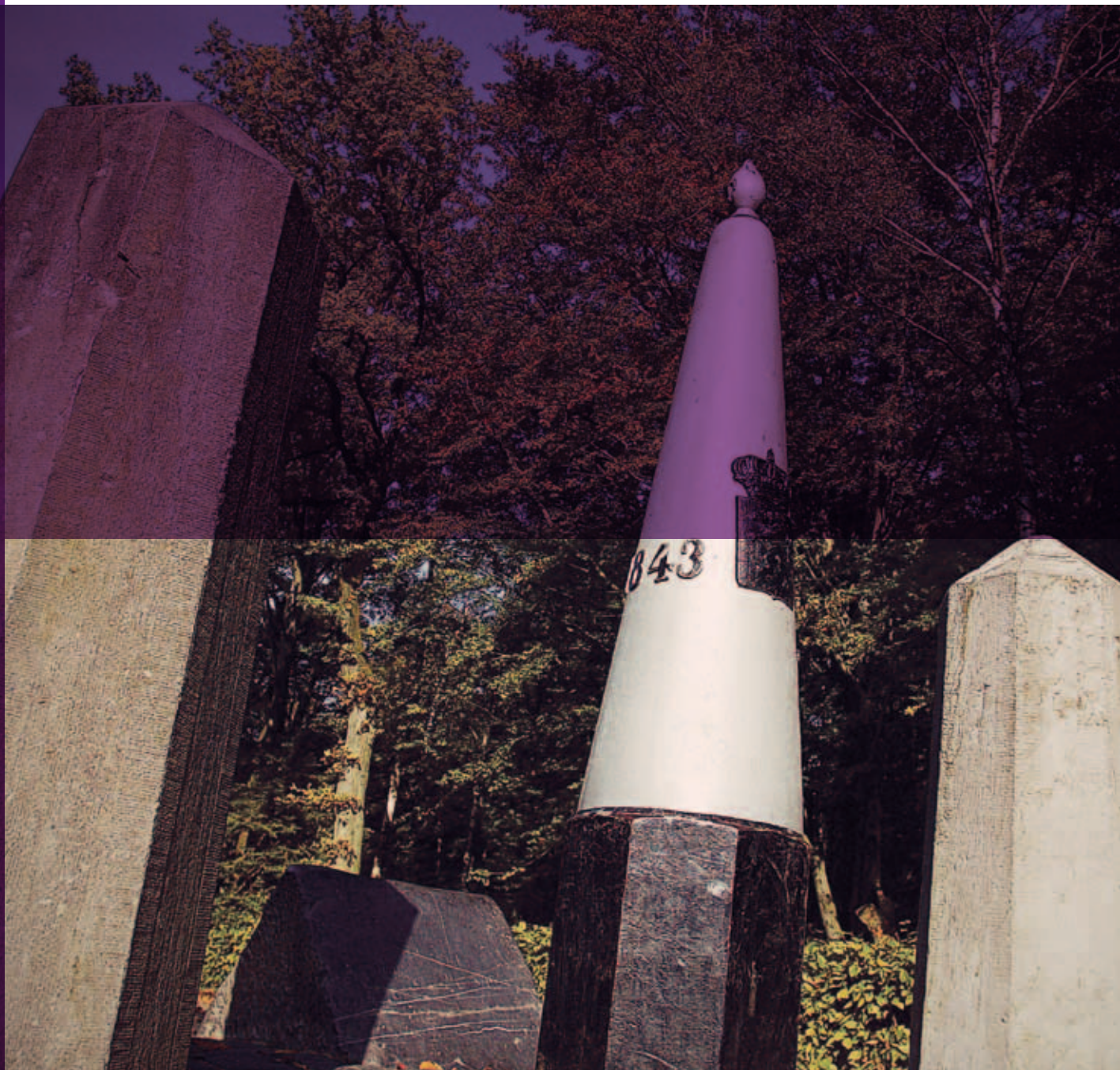
En vooral: we hebben altijd en overal geëngageerde mensen nodig die zich willen blijven inzetten om in het kader van de Euregio Maas-Rijn maar ook daarbuiten, vanuit hun structuren maar soms ook ondanks de structuren, grensoverschrijdende initiatieven te nemen en projecten te ontwikkelen. Samenwerking loont, van het delen van kennis tot het bundelen van middelen, zeker in tijden van sparen en snoeien.

EMR2020 is niet alleen een werk van lange adem; samenwerken, zeker over staats- en taalgrenzen heen, is een duursport. EMR2020 is bovenal een werk van mensen, het is een teamsport. Daarom: join the club!

Herman Reynders
Gouverneur Belgisch-Limburg

Inleiding

Wat kenmerkt de Euregio Maas-Rijn?

Het samenwerkingsverband Euregio Maas-Rijn is een van de oudste Euregio's binnen de Europese Unie: al 35 jaar lang werken drie landen en vijf partnerregio's met drie talen en verschillende culturen samen. Deze complexiteit vormt een bijzondere uitdaging voor onze samenwerking, maar is ook een *unique sellingpoint* van onze grensregio in het hart van Europa. In de Euregio Maas-Rijn leven de mensen niet naast elkaar, maar met elkaar: de drielandenhoek tussen België, Duitsland en Nederland wordt gekenmerkt door een grote diversiteit aan talen, landschappen en culturen die ook over de grenzen heen gewaardeerd en beleefd worden.

Sinds 1976 werken het zuiden en het midden van de Nederlandse provincie Limburg, het Duitse Zweckverband Region Aachen, de Duitstalige gemeenschap van België en de Belgische provincies Luik en Limburg binnen de Stichting EMR samen rond grensoverschrijdende thema's. Deze grensoverschrijdende samenwerking biedt nieuwe mogelijkheden en kansen en levert een belangrijke bijdrage aan de levenskwaliteit van de ongeveer vier miljoen mensen die in onze Euregio wonen.

De voorbije decennia zijn verschillende verbeteringen en talrijke successen gerealiseerd dankzij de grensoverschrijdende samenwerking binnen de Stichting Euregio Maas-Rijn en met ondersteuning van het INTERREG-programma. De intensieve samenwerking op het vlak van veiligheid of de grensoverschrijdende afspraken tussen zorgverzekeraars tonen bijvoorbeeld aan hoe grensoverschrijdende samenwerking het leven van de inwoners van de Euregio Maas-Rijn makkelijker heeft gemaakt.

De nationale grenzen vormen echter nog steeds hindernissen die de sociaaleconomische ontwikkeling van ons gebied belemmeren. Denk bijvoorbeeld aan grensoverschrijdend openbaar vervoer of werken over de grens. Daarom wil de Stichting EMR zich in de toekomst verder inzetten om deze obstakels af te bouwen en het leven in de Euregio Maas-Rijn door middel van uitwisseling en samenwerking te verbeteren.

Waarom een strategie EMR2020?

Om deze doelstelling te bereiken, is een grensoverschrijdende toekomststrategie voor de Euregio Maas-Rijn noodzakelijk. In 2007 werkten de partnerregio's reeds een visietekst uit waarin zij hun ambitie formuleerden om de grensoverschrijdende samenwerking te verdiepen en te versnellen. Het document 'Een blik over de horizon' schetste een toekomstvisie voor de Euregio Maas-Rijn. De strategie EMR2020 gaat nog een stap verder door nu een gemeenschappelijke, grensoverschrijdende toekomststrategie uit te werken.

Een steeds veranderende wereld, de daaruit voortvloeiende diepgaande maatschappelijke verandering en de ambitieuze EU2020-strategie vormen bijzondere uitdagingen voor grensregio's. Slimme, duurzame en inclusieve groei kan alleen worden bereikt door middel van samenwerking op alle niveaus. De Stichting EMR draagt hieraan bij in het kader van de doelstelling Europese territoriale samenwerking (INTERREG) voor de periode 2014-2020. Maar ook losstaand van Europese financiële steun is een toekomststrategie voor de versterking van de samenwerking en voor de veiligstelling van de toekomst van de Euregio Maas-Rijn van het grootste belang.

Grensregio's vormen een realistische graadmeter voor Europese integratie: de kansen maar ook de hindernissen die zich voordoen bij effectieve grensoverschrijdende Europese samenwerking, komen in de grensregio's het eerst tot uitdrukking en worden daar het duidelijkst ervaren. Ook het opheffen van deze hindernissen dient te worden aangepakt vanuit het regionale niveau: vanuit de mensen, instellingen, ondernemingen en organisaties die wonen en werken in een grensregio. Met de EMR2020-strategie kan de Euregio Maas-Rijn haar rol als voorbeeldregio voor Europese integratie verder opbouwen. EMR2020 vormt een solide basis voor nieuwe initiatieven, intensievere euregionale samenwerking en meer zichtbare resultaten op het vlak van grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio Maas-Rijn.

Hoe is de strategie EMR2020 ontstaan?

De strategie EMR2020 is tot stand gekomen in het kader van het INTERREG IV-A EMR-project 'EMR2020' en door middel van een euregionaal participatie- en afstemmingsproces.

De stuurgroep EMR2020, samengesteld uit vertegenwoordigers van de partnerregio's van de Euregio Maas-Rijn en van de hogere overheden, heeft de projectopvolging gecoördineerd. Voor het eerste gedeelte van de projectuitvoering is een extern consortium aangetrokken. Daarnaast is voor het projectbeheer, de inhoudelijke alsook de administratieve en financiële opvolging, een projectmanager aangesteld. De toekomststrategie EMR2020 is gerealiseerd in verschillende fasen: een situatieanalyse, een consultatie, het opstellen van het strategisch plan en, ten slotte, de publicatie. Gedurende de periode 2013-2020 (en verder) dient de strategie EMR2020 uiteindelijk door de Stichting EMR gerealiseerd te worden.

In eerste instantie is door het consortium een beeld geschetst van de huidige stand van zaken en van de uitdagingen ten aanzien van de verschillende thematieken binnen de Euregio Maas-Rijn. Hierbij is rekening gehouden met de reeds bestaande regionale, nationale en Europese strategische documenten. Vervolgens, bij de concrete uitwerking van de strategie, hebben de projectpartners zich geconcentreerd op het formuleren van gezamenlijke grensoverschrijdende thema's, doelstellingen en acties.

Inleiding

Waar mogelijk hebben de projectpartners tevens aandacht besteed aan de betrokkenheid van de adviesorganen van de Stichting EMR, van euregionale maatschappelijke organisaties en van lokale besturen en samenwerkingsverbanden. In dit verband zijn een gemeenschappelijke consultatievergadering, een workshopweek en een Burgemeestersconferentie georganiseerd. Begin 2013 is het finale concept voor de toekomststrategie behandeld en aangenomen door het uitgebreide EMR-bestuur. Tijdens het voorjaar van 2013 is de strategie EMR2020 ten slotte publiekelijk gepresenteerd in het kader van de wisseling van het voorzitterschap van de Stichting EMR.

De strategie EMR2020 vertrekt vanuit een toekomstperspectief: Hoe zal de Euregio Maas-Rijn, als gebied en als samenwerkingsverband, er in het jaar 2020 uitzien? Wat moet tegen die tijd bereikt zijn? Vervolgens wordt dieper ingegaan op de rol die de partners, als Stichting EMR, in dit opzicht in de praktijk kunnen vervullen: op welke manier kan de Stichting EMR als organisatie bijdragen aan de realisatie van deze toekomstambities? Na deze blik op de toekomst wordt de strategie EMR2020 gepresenteerd, die als instrument moet dienen om de grensoverschrijdende samenwerking binnen de Stichting EMR de komende jaren zo goed mogelijk te benutten.

Eenzijds bestaat de strategie EMR2020 uit vijf kernthema's die een uitzonderlijke betekenis hebben voor de levenskwa-

liteit van de burgers van de Euregio Maas-Rijn. Voor ieder kernthema wordt eerst verslag uitgebracht over de huidige situatie. Uit deze situatiebeschrijving wordt een reeks ontwikkelingsperspectieven gekristalliseerd, die vervolgens met specifieke doelstellingen en acties verbonden worden.

Daarnaast omvat de strategie EMR2020 vier transversale thema's, die sectoroverschrijdend zijn en allemaal een invloedrijke factor vormen binnen de vijf kernthema's.

De uitvoering van de strategie EMR2020 start vandaag. De voorgestelde maatregelen kunnen enkel in samenwerking met alle betrokken actoren omgezet worden naar de praktijk. Het voorzitterschap van de Euregio Maas-Rijn, dat om de drie jaar wisselt, zal richtinggevend zijn inzake het formuleren en uitvoeren van prioritaire acties in het kader van de toekomststrategie EMR2020. Hierbij zullen naast prioritaire acties onder meer belangrijke partners en mogelijke middelen geïdentificeerd en aangesproken worden, waarbij de Stichting EMR breder wil inzetten op bestaande Europese programma's rond diverse thema's. Ten slotte wil de Stichting EMR ook onderzoeken op welke manier de grensoverschrijdende samenwerking binnen de Euregio Maas-Rijn op een duurzame en meer onafhankelijke wijze gewaarborgd kan worden. Dit proces zal verder aangestuurd en opgevolgd worden door het EMR-bestuur, de betrokken partnerregio's en het EMR-bureau.

Doelstelling: de Euregio Maas-Rijn in 2020

Toekomstperspectief

De afgelopen 35 jaar doen zich in Europa ingrijpende veranderingen voor, die een sterke invloed hebben op de maatschappelijke, economische en ook politieke ontwikkeling. Globalisering, mobilisering, digitalisering, individualisering, demografische verschuiving en klimaatverandering zullen zich ook de komende jaren voortzetten. Bovendien wordt Europa vandaag de dag geconfronteerd met een financiële en economische crisis, waardoor een gecoördineerde aanpak op Europees niveau belangrijker is dan ooit.

Als grensregio in het hart van Europa staat de Euregio Maas-Rijn nog voor een extra uitdaging: hoe meer de Europese integratie toeneemt, hoe groter de mobiliteit van mensen over de grenzen heen. Hierdoor worden de praktische, juridische en bestuurlijke obstakels nog duidelijker zichtbaar. Het versterken van de grensoverschrijdende samenwerking is de enige manier om niet alleen deze hindernissen te verminderen maar ook gezamenlijk een bijdrage te leveren aan een duurzame, slimme en inclusieve groei.

In 2020 wil de Euregio Maas-Rijn bekend staan als een dynamische en creatieve grensregio in Europa.

Creatieve en innovatieve economische regio

Dankzij succesvolle projecten, netwerken en de communicatie die hierover plaatsvindt, zal de Euregio zich (internationaal) positioneren als **innovatieve en creatieve grensregio** met interessante vestigings- en investeringsmogelijkheden. Door de ondersteuning van het aanwezige creatieve potenti-

eel zullen de euregionale economie en innovatieve sectoren verder gestimuleerd worden. De euregionale kennisinstellingen en ondernemingen zullen kunnen terugvallen op **sterke netwerken**, die nieuwe samenwerking zullen bevorderen en voor een **betere valorisatie van kennis** door kmo's/het mkb en de industriële sector zullen zorgen.

Werken en leren zonder grenzen

De euregionale arbeidsmarkt zal op een betere en meer geïntegreerde wijze functioneren: vlot toegankelijke informatiestructuren zullen de **grensoverschrijdende tewerkstelling** bevorderen en de **kennis van de buurtalen** zal verbeteren dankzij het **stimuleren van onderwijs- en uitwisselingsinitiatieven**. Een betere afstemming van met name het technisch en beroepsonderwijs op de vraag van de arbeidsmarkt zal hierbij een essentieel aandachtspunt vormen. Het percentage ondernemers zal in stijgende lijn liggen en het aantal technische en professionele profielen zal voldoen aan de behoeften van de arbeidsmarkt. Dankzij gecoördineerde euregionale belangenbehartiging bij hogere overheden zullen bovendien ook de juridische verschillen in sociale zekerheid en belastingen alsook de **grensoverschrijdende afstemming** van onderwijs en mobiliteit aangekaart worden.

Cultuur- en bourgondische regio

De Euregio Maas-Rijn heeft het potentieel om zich tussen nu en 2020 te ontwikkelen tot bourgondische regio en het diverse **culturele en toeristische aanbod** bekender en aantrekkelijker te maken. Via een actief netwerk van euregionale toerismeactoren zullen samen steeds nieuwe gemeenschappelijke producten uitgewerkt en gecommercialiseerd worden, waarbij zowel stad als platteland hun troeven kun-

nen uitspelen. ‘Genieten’ zou hierbij een overkoepelend thema kunnen vormen. Via het **fonds voor kleine sociaal-culturele projecten** met een euregionale dimensie zullen burgers, verenigingen en organisaties initiatieven kunnen organiseren die de directe contacten tussen inwoners van de Euregio stimuleren. Het doel hiervan is om het gevoel te versterken dat men deel uitmaakt van de Euregio Maas-Rijn.

Grenzeloze gezondheid

In het algemeen en via verschillende acties rond het thema **Gezondheidszorg** zal de Euregio zich duidelijk op de kaart zetten als Gezondheidsregio. Er zullen **euregionale preventiecampagnes** gevoerd worden en het **grensoverschrijdende zorgaanbod** zal toegankelijk en goed op elkaar afgestemd zijn. De samenwerking tussen de euregionale actoren binnen het domein van de gezondheidszorg zal verder gestimuleerd worden, en zal onder meer uitmonden in innovatieve zorgprojecten en kwalitatieve maatschappelijke voorzieningen die beantwoorden aan de veranderende levenspatronen en behoeften van de inwoners van de Euregio Maas-Rijn. Gezien de hoge concentratie van zorginstellingen in de steden, zullen deze hier nauw bij betrokken worden. Ten slotte zal in het bredere kader van de zorg economie ook aandacht besteed worden aan het potentieel en de mogelijkheden op het domein van gezondheidstechnologie en gezondheidstoerisme.

Veilige Euregio

De Euregio Maas-Rijn stimuleert een veilige omgeving voor haar burgers op het gebied van criminaliteitsbestrij-

ding, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De reeds bestaande samenwerkingsverbanden en netwerken binnen het domein **veiligheid** in de Euregio Maas-Rijn zijn intussen stevig verankerd en zullen verder geïntensifieerd en geïntegreerd worden. De Euregio Maas-Rijn wil haar koplopperspositie op het gebied van veiligheid behouden en zal hier dan ook op inzetten. Bijvoorbeeld door de uitwerking van een integrale veiligheidsketen, waarbij onderlinge samenwerking en informatie-uitwisseling centraal staan.

Mobiele Euregio

In 2020 wil de Euregio Maas-Rijn actief betrokken zijn bij de stimulering en ontwikkeling van de **grensoverschrijdende mobiliteit en infrastructuur** in de Euregio. Op het vlak van personen- en goederenvervoer zullen de mogelijkheden en de zwaktes sterker onder de aandacht gebracht worden, onder meer via belangenbehartiging en informatie-uitwisseling. Oplossingen en nieuwe initiatieven zullen gestimuleerd worden. De extra aandacht voor grensoverschrijdende mobiliteit en vervoer zal bovendien een positieve invloed hebben op andere domeinen, zoals de aantrekkelijkheid van de Euregio Maas-Rijn voor nieuwe ondernemingen en het aantal grensarbeiders en toeristen.

Duurzame Euregio

Duurzame ontwikkeling zal in 2020 een vanzelfsprekend overkoepelend streven van de Euregio Maas-Rijn zijn. Bij alle grensoverschrijdende initiatieven zal de duurzaamheidsgedachte op de voorgrond staan. Een actieve en structurele informatie-uitwisseling met betrekking tot

Doelstelling: de Euregio Maas-Rijn in 2020

duurzame ontwikkeling tussen de partnerregio's is een belangrijke doelstelling, alsook meer bewustwording onder de burgers van de Euregio. De Euregio Maas-Rijn zal bekend staan om haar inspanningen op het gebied van **groene economie, duurzame vervoerswijzen en (ecologie- alsook energie-)infrastructuur, milieuzorg en groen toerisme**.

Intelligente Euregio

In de toekomst wil de Euregio Maas-Rijn een structurele samenwerking op het vlak van **territoriale analyse** opbouwen: kwantitatieve en kwalitatieve gegevens over diverse beleidsonderwerpen zouden op één plaats verzameld en geanalyseerd kunnen worden. Waar nodig zou een globaal euregionaal beeld opgesteld kunnen worden van de stand van zaken en de specifieke behoeften binnen een bepaald thema, bijvoorbeeld op het gebied van arbeidsmarkt, toerisme, demografie, gezondheidszorg, enz. Door de ontwikkeling in de gegevens bij te houden, zou het bovendien mogelijk worden om specifieke initiatieven op een efficiënte manier te evalueren en bij te sturen.

Bekende Euregio

Ten slotte zal de Euregio Maas-Rijn in 2020 haar **gezamenlijke belangen** op een gecoördineerde manier behartigen en de **Euregio** zowel binnen als buiten de Euregio verder **promoten**. Naarmate de bevoegdheden van de Euregio Maas-Rijn ontoereikend zijn om een specifieke grensoverschrijdende hindernis te reduceren, zal de Euregio zich afhankelijk van het thema richten tot regionale, nationale of Europese instanties. De Euregio Maas-Rijn zal op deze manier de specifieke behoeften van de burgers van de Euregio sterker onder de aandacht brengen bij de

bevoegde instanties, waardoor mogelijke oplossingen gestimuleerd worden. Om de troeven van de Euregio Maas-Rijn beter bekend te maken, zal bovendien meer samenwerkt worden rond de **organisatie van en deelname aan grootschalige evenementen en beurzen**.

Rol van de Stichting Euregio Maas-Rijn

Wat is de missie van de Stichting EMR?

De hoofdtaak van de Stichting EMR is het bevorderen van **grensoverschrijdende samenwerking**. De Stichting EMR is daarbij **centraal aanspreekpunt, tussenpersoon en informatieverlener** en is **als zodanig goed bekend bij de burgers, het maatschappelijk middenveld en de lokale en regionale besturen en samenwerkingsverbanden**. De Stichting EMR **initieert projecten en brengt hierbij telkens de bevoegde actoren samen**. Het **verwijderen van obstakels, het ontwikkelen van innovatieve oplossingen, netwerken en bemiddelen** behoren daarmee tot de belangrijkste taken van de Stichting EMR. Aan de hand van concrete resultaten en **jaarenlange expertise** doet zij zich met succes gelden, zowel **intern als internationaal**. De Stichting EMR zet zich actief in voor de **belangen van burgers, bedrijven, organisaties, gemeenten en steden in het grensgebied**. Zij helpt deze **doelgroepen om kansen aan beide zijden van de grens optimaal te benutten**. Bovendien draagt zij bij aan het bevorderen van de **welvaart en het welzijn evenals aan het wederzijdse begrip van de mensen in het grensgebied, hierbij rekening houdend met culturele verschillen**.

Hoe zal de Stichting EMR deze missie realiseren?

De strategie EMR2020 biedt ook de gelegenheid om de grondslag te leggen voor een meer gefocuste, efficiënte en ondersteunende werking van de Stichting EMR als instelling. De kerntaken van de Stichting zijn het verwerven van kennis met betrekking tot grensoverschrijdende hindernissen, het ondersteunen van grensoverschrijdende netwerken en het verzamelen en selectief verspreiden van informatie. Profilering, burgers nabijheid, externe contacten en zichtbaarheid zijn ook belangrijke thema's voor de Stichting EMR.

Om haar taken te vervullen, beschikt de Stichting EMR over een bureau met een secretariaat dat bestaat uit twee medewerkers, plus vijf medewerkers (waaronder één coördinator) die door de partnerregio's afgevaardigd worden. Daarnaast is echter ook samenwerking op het vlak van meerlagig bestuur (ook wel 'multi-level governance' genoemd) van cruciaal belang op drie verschillende niveaus:

Allereerst kan de Stichting EMR niet functioneren zonder de actieve steun van de **partnerregio's**. Deze spelen een belangrijke rol in het geven van impulsen en als ambassadeur bij het promoten van het werk van de Stichting in hun eigen regio. Ze zorgen er ook voor dat de activiteiten van de Stichting EMR in hun eigen regio tot hun recht komen, en leveren via de discussies in de verschillende organen en werkgroepen hun inbreng over actuele vraagstukken en thema's op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking.

Deze eerste laag van de partnerregio's wordt op bepaalde punten uitgebreid naar andere actoren, zoals de **regionale, nationale en supranationale instellingen**. Dit is vooral belangrijk wanneer er thema's behandeld worden waarvan de bevoegdheid niet is vastgesteld op het niveau van de partnerregio's van de Stichting EMR, zoals bijvoorbeeld op het vlak van fiscale kwesties, specifieke onderwerpen op het vlak van gezondheidszorg, mobiliteit, enz. Voor deze kwesties is de Stichting EMR van bijzondere betekenis om de belangen van de grensregio ook in de hoofdsteden te vertegenwoordigen. Dit omvat het onderhouden van betrekkingen met de Europese instellingen, met name de Europese Commissie, het Europees Parlement en het Comité van de Regio's.

Het derde niveau betreft de **grensoverschrijdende euregionale samenwerkingsverbanden, netwerken en verenigingen**. Grensoverschrijdende samenwerking bestaat momenteel zowel in het klein, bv. tussen gemeenten uit de Euregio, als tussen steden en regio's. Deze diversiteit vraagt om een goede communicatie en afstemming, zodat synergieën bereikt kunnen worden en dubbel werk wordt vermeden. De Stichting Euregio Maas-Rijn wil daarom intensiever samenwerken met de bestaande grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden binnen de Euregio, zoals bijvoorbeeld Euromosa, Eurode, AG Charlemagne en de MAHHL-steden. Deze samenwerkingsverbanden en de Stichting EMR zouden in de toekomst structureel kunnen samenwerken en informatie kunnen uitwisselen met het oog op een meer samenhangende en succesvolle grensoverschrijdende samenwerking binnen de Euregio Maas-Rijn. Op deze

Doelstelling: de Euregio Maas-Rijn in 2020

manier zouden ook andere grensoverschrijdende initiatieven nauwer betrokken kunnen worden of kunnen aanknopen bij de Stichting EMR, die kan functioneren als overkoepelend grensoverschrijdend ‘netwerk van netwerken’. De stedelijke uitdagingen alsook de meer lokale en landelijke behoeften op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking dienen hierbij meer aandacht te krijgen.

De aanwezigheid van grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden op verschillende niveaus weerspiegelt het meerlagige bestuur (of ‘multi-level governance’) binnen de Euregio Maas-Rijn. Er zijn binnen de Euregio Maas-Rijn immers vele interagerende autoriteiten en structuren aan het werk: lokale, regionale, nationale en Europese gezagsniveaus zijn nauw verweven en dragen samen de bevoegdheden en de verantwoordelijkheid voor het sociaal-economische beleid in de Euregio.

Binnen dit fenomeen van meerlagig bestuur wordt onderscheid gemaakt tussen ‘verticaal’ en ‘horizontaal’ meerlagig bestuur. De verticale dimensie betreft de coördinatie en samenwerking tussen overheidsinstellingen op het Europese, nationale, regionale en lokale niveau. Deze dimensie is essentieel voor de kwaliteit en de samenhang van het beleid. Daarnaast is er ook een horizontale dimensie, die betrekking heeft op samenwerking tussen regionale en lokale overheden en het maatschappelijk middenveld. Deze horizontale dimensie wordt gezien als een belangrijk instrument om de doeltreffendheid en de implementatie van het (meerlagige) beleid te verbeteren. De samenwerking tussen regionale en lokale overheden en het maatschappelijke middenveld is bovendien ook belangrijk in het kader van sociale dialoog en beleids-

participatie, omdat op deze manier verschillende sociale groepen hun meningen over het beleid kunnen uiten en zelf voorstellen kunnen doen.

De strategie EMR2020 wil met name op het vlak van meerlagig horizontaal bestuur een bijdrage leveren: via het informeren en samenbrengen van lokale, regionale en maatschappelijke actoren en het faciliteren van grensoverschrijdende initiatieven op dit niveau kan de Stichting EMR bijdragen aan een betere implementatie van beleid en een gedeeld eigenaarschap onder de betrokken actoren. Desalniettemin blijft ook de verticale dimensie van meerlagig bestuur belangrijk voor de strategie EMR2020: goede contacten tussen lokale, regionale, nationale en Europese bestuurslagen zijn doorslaggevend voor de sociaaleconomische ontwikkeling van de Euregio Maas-Rijn, bijvoorbeeld in het kader van belangenbehartiging.

Vereist de uitvoering van de strategie EMR2020 een hervorming van de Stichting EMR?

Met het oog op de realisatie van de toekomststrategie EMR2020, streeft de Stichting EMR naar een combinatie van draagvlak en slagkracht. Op korte termijn wordt **geen fundamentele hervorming** van de bestaande structuur van de Stichting voorzien, maar kunnen wel, waar nodig, aanpassingen gedaan worden. Daarnaast wordt een structurele evaluatie voorzien in 2015.

Concreet betekent dit enerzijds dat het EMR-bureau in zijn huidige vorm als coördinatiecél blijft functioneren, met een secretariaat en ter beschikking gestelde vertegenwoordigers van de partnerregio's, en anderzijds dat ten

Doelstelling: de Euregio Maas-Rijn in 2020

behoefte van de realisatie van EMR2020 de strategische begeleidingsgroepen (SBG's) blijven bestaan, zij het dat ze afhankelijk van hun activiteiten flexibel georganiseerd worden, d.w.z. met een aangepaste samenstelling en indien nodig in subwerkgroepen.

Een absolute voorwaarde om het EMR-bureau optimaal te laten functioneren, is een blijvende inzet van de vertegenwoordigers van de partnerregio's binnen het EMR-bureau voor de uitvoering van EMR2020.

Wat de samenstelling van de SBG's betreft wordt naast de ambtelijke vertegenwoordiging vanuit de vijf partnerregio's nadrukkelijk aansluiting gezocht bij bestaande euregionale thematische netwerken (onder meer INTERREG-projectgroepen), stedenverbanden binnen de Euregio Maas-Rijn (waaronder de MAHHL-steden en AG Charlemagne) en andere relevante organisaties uit de partnerregio's (zoals regionale ontwikkelings- en investeringsmaatschappijen). Rekening houdend met de doelstellingen en voorgestelde acties worden medio 2013 de samenstelling en de werking van elke SBG herbekeken en waar nodig aangepast.

Om de Euregioraad en de Sociaal-Economische Raad (hierna 'de Raden') nauwer bij de werking van de EMR en de besluitvorming van het Bestuur te betrekken, krijgen **de Raden uitdrukkelijk adviesbevoegdheid** én kunnen ze op eigen initiatief via resoluties ook voorstellen blijven doen aan het EMR-bestuur. Concreet betekent dit dat de Raden voorafgaand aan een bestuursvergadering

een advies kunnen formuleren over ieder agendapunt of eigen agendapunten kunnen voorstellen. Er wordt tegen het midden van 2013 een eenvoudige procedure uitgewerkt om deze werkwijze vlot en soepel te laten verlopen.

In 2015 wordt de organisatie- én rechtsvorm van de Stichting EMR geëvalueerd. Concreet houdt dit in dat we de werking van het EMR-bureau, de SBG's, de Raden en het Bestuur afzonderlijk en hun onderlinge interactie onder de loep nemen. Ook gaan we de werking onder de huidige rechtsvorm vergelijken ten opzichte van andere vormen. Begin 2015 wordt een rapport opgesteld, in het najaar van 2015 worden na consultatie van de Raden eventuele verbeterings- of wijzigingsvoorstellen goedgekeurd.

Ten slotte dient ook de interne communicatie van de Stichting EMR geëvalueerd en indien nodig aangepast te worden. Naast externe communicatie zoals belangenbehartiging en regiomarketing is het belangrijk dat de Stichting EMR ook intern op een actieve manier met al haar stakeholders communiceert en hen informeert: de dialoog met burgers, maatschappelijke organisaties en lokale en regionale besturen en samenwerkingsverbanden zal gehandhaafd worden. Met behulp van een efficiënte communicatiestrategie moet de Stichting EMR erin slagen om haar werking en activiteiten bekend te maken binnen de Euregio Maas-Rijn en zo haar zichtbaarheid bij het grote publiek en op de euregionale werkvloer te verbeteren.

De strategie EMR2020

De strategie EMR2020 omvat vijf kernthema's en vier transversale thema's:

Economie en innovatie	Arbeidsmarkt, onderwijs en opleiding	Cultuur en toerisme	Gezondheidszorg	Veiligheid
Mobiliteit en infrastructuur				
Duurzame ontwikkeling				
Territoriale analyse				
Belangenbehartiging en regiomarketing				

De vijf kernthema's zijn erg belangrijk voor de levenskwaliteit van de burgers van de Euregio Maas-Rijn. Tegelijkertijd kan de Stichting EMR als organisatie initiatieven binnen deze kernthema's stimuleren.

Naast de vijf kernthema's van de strategie EMR2020 worden ook vier transversale thema's benoemd die gezien hun versterkende hefboomwerking een belangrijke rol spelen binnen de strategie EMR2020. Deze transversale thema's zijn sectoroverschrijdend en maken allemaal een belangrijk deel uit van de vijf kernthema's. Bij de uitvoering van de strategie EMR2020 dient dan ook aandacht geschonken te worden aan deze transversale thema's: bij iedere actie in het kader van de strategie EMR2020 dienen de transversale thema's zo veel mogelijk in aanmerking genomen te worden.

Kernthema's

Economie en innovatie

Situatiebeschrijving

De afgelopen decennia zijn in de verschillende deelregio's van de Euregio enorme inspanningen gedaan om de economische structuur te hervormen naar een diensten- en kenniseconomie om nieuwe groei en werkgelegenheid te creëren. De internationalisering van de economie vergt grote aanpassingen in de economische structuur om concurrerend te blijven. Dit betekent ook dat moet worden ingezet op een aantal nieuwe sectoren die gekenmerkt

worden door een hoge kennisintensiteit. Daarnaast dienen ook de klassieke industriële sectoren (chemie, metaal, auto, bouw, e.a.) gestimuleerd te worden in het kader van een toekomstgericht industriebeleid, zodat ook deze sectoren door middel van innovatieve producten en productieprocessen een belangrijke rol kunnen blijven spelen als locomotief van de economische ontwikkeling in de Euregio Maas-Rijn. Daarmee samenhangend dient er actief ingezet te worden op een beleid ter bevordering van de ambachten of vakberoepen.

De economische dynamiek in de Euregio bevindt zich in belangrijke mate bij de kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's/het mkb), omdat het aantal grote ondernemingen (met meer dan 100 werknemers) lager ligt. Daarnaast kennen de deelregio's een ongelijk percentage ondernemers. In de hele Euregio Maas-Rijn worden tal van initiatieven genomen om starters te ondersteunen (adviesverlening, financiering, huisvesting, etc.). Ten slotte is het nodig om de grensoverschrijdende pendelarbeid in de Euregio verder te stimuleren. Taalbarrières, onzekerheid over administratieve formaliteiten en dergelijke zijn voor ondernemers knelpunten bij het werven van euregionale arbeidskrachten.

De Euregio beschikt echter over een enorm potentieel: ze is centraal gelegen in het Noordwest Europese economische kerngebied en heeft een goed uitgebouwde, hoogwaardige basisinfrastructuur, alsook een omvangrijk divers aanbod aan huisvestingsmogelijkheden (die door het INTERREG-project 'Industrial Site Portal' in kaart gebracht zijn, zie <http://www.the-locator.eu/>). Grensoverschrijdend ondernemen en technologieoverdracht met het oog op meer en nieuwe economische activiteiten worden doelgericht ondersteund.

Op het vlak van kennis en innovatie zijn in het verleden al diverse grensoverschrijdende samenwerkingsinitiatieven ontwikkeld. Denk bijvoorbeeld aan euregionale projecten als het fonds voor kmo's/het mkb voor grensoverschrijdende clusterstimulering (GCS), het project TeTRRA rond technologieoverdracht en de werving van werknemers in landelijke gebieden (www.technologieatlas.eu) en Towards

Top Technology Cluster (TTC), een project dat samenwerking tussen kmo's/het mkb binnen de domeinen gezondheid/life sciences, informatie- en communicatietechnologie, energie en nieuwe stoffen bevordert. Ook hier liggen interessante kansen. Binnen de deelregio's van de EMR zijn aanzienlijke hulpbronnen aanwezig waarmee de gehele regio kan uitgroeien tot een kennisintensieve 'hotspot'. Er zijn talloze universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten. De meer dan 100 000 studenten die deze kennisinstellingen bezoeken, vormen een groot reservoir aan kennis, creativiteit en ondernemerschap. Daarnaast beschikt de regio over diverse onderzoeks-, industrie- en innovatieparken, evenals talrijke (ook interregionale) bedrijventra waar voornamelijk technologische en dienstverlenende bedrijven gevestigd zijn. Bovendien zijn er veel technisch opgeleiden en talrijke activiteiten op het vlak van intellectuele eigendom (octrooien); volgens de statistieken behoort de EMR op het gebied van intellectuele eigendom tot de beste groep EU-regio's.

Het bevorderen van industriële kennissectoren in het kader van de verdere ontwikkeling van de kenniseconomie zal de komende tijd de belangrijkste uitdaging blijven voor de Euregio. Daarbij dient ingezet te worden op nieuwe activiteiten in cleantech/energie en ICT. Ook kunnen innovatieve ontwikkelingen worden ondersteund binnen de huidige voornaamste industriële activiteiten op het vlak van chemie, automotive, food/bio/life sciences, medische technologie en elektrotechniek. Deze gemeenschappelijke speerpuntsectoren bieden mogelijkheden voor gezamenlijke ontwikkeling en promotie op euregionale schaal, met als doel om de meerwaarde voor de individuele deelregio's te verhogen.

Ontwikkelingsperspectieven

Het is duidelijk dat er op het vlak van economie en innovatie ruimte is voor intensivering van de samenwerking binnen de EMR. Grensoverschrijdend ondernemerschap dient verder gestimuleerd te worden alsook uitwisseling en netwerking door ondernemers. Daarnaast dienen de aanwezige troeven binnen de Euregio versterkt te worden. De ondernemersinfrastructuur en de communicatie over geschikte vestigingsmogelijkheden blijven nog te veel gericht op de eigen regio. Indien men de Euregio meer als een grensoverschrijdende economische ruimte wil gaan ontwikkelen, moet men deze ook meer expliciet profileren en promoten. Op het vlak van innovatie is de kenniskant (universiteiten en onderzoeksinstellingen) binnen EMR sterk ontwikkeld. De industriële toepassing, het valoriseren van deze kennis via (grensoverschrijdende) ondernemingen, moet echter nog verder gestimuleerd worden. De Stichting Euregio Maas-Rijn is geen economiebevorderende instelling en er bestaan talrijke instellingen en netwerken die zich op lokaal, regionaal en grensoverschrijdend vlak hierop richten. De Stichting EMR kan deze actoren echter samenbrengen, synergieën creëren en initiatiefnemer zijn voor gemeenschappelijke promotie en innovatieve ideeën.

Doelstellingen en acties

Versterken van de samenwerking tussen kennisinstellingen in de EMR

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

- de dialoog tussen kennisinstellingen (universiteiten en hogescholen) bevorderen;
- onderwijs- en onderzoeks aanbod, uitwisselingsprogramma's, bestaande samenwerkingsovereenkomsten en het samenwerkingspotentieel in kaart brengen;
- ondersteunen van een samenwerkingsovereenkomst(en) tussen kennisinstellingen op het vlak van uitwisseling van studenten, docenten en onderzoekers; organiseren van gezamenlijke opleidingen; afstemmen van onderzoek; delen van gespecialiseerde infrastructuur; gezamenlijke projectontwikkeling en gemeenschappelijke profilering van onderwijs- en onderzoeks aanbod;
- grensoverschrijdende initiatieven stimuleren ter uitvoering van de samenwerkingsovereenkomsten tussen de kennisinstellingen, met nadruk op het creatieve potentieel om de economie en de innovatieve sectoren te stimuleren.

Economie en innovatie

Stimuleren van kennistransfer tussen kennisinstellingen, kmo's/mkb en industrie

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

- de dialoog tussen kennisinstellingen, werknemersorganisaties, werkgeversorganisaties, sectorfederaties, ontwikkelingsmaatschappijen en innovatiecentra bevorderen;
- bestaande overheidsinstrumenten en andere initiatieven in kaart brengen;
- best practices uitwisselen;
- grensoverschrijdende instrumenten en initiatieven stimuleren, met bijzondere aandacht voor euregionale groeisectoren.

Stimuleren van relaties tussen bedrijven binnen de EMR

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

- overleg met Euregiochambers (euregionale Kamers van Koophandel), werknemersorganisaties, werkgeversorganisaties, sectorfederaties, ontwikkelingsmaatschappijen en innovatiecentra;
- bestaande overheidsinstrumenten en andere initiatieven in kaart brengen;
- best practices uitwisselen en zoeken naar financieringsmogelijkheden (EU-programma's);
- grensoverschrijdende instrumenten en initiatieven stimuleren, met bijzondere aandacht voor grensoverschrijdende innovatieprojecten tussen bedrijven (zowel kmo's/mkb als creatieve en maakindustrie).

ECONOMIE EN INNOVATIE ÉCONOMIE ET INNOVATION WIRTSCHAFT U
DE L'EMPLOI ENSEIGNEMENT ET **FORMATION ARBEITSMARKT** UN
TOURISME KULTUR UND TOURISMUS **GEZONDHEIDSZORG SOINS DE**
MOBILITEIT EN INFRASTRUCTUUR **MOBILITÉ ET INFRASTRUCTUR**
DÉVELOPPEMENT DURABLE NACH**HALTIGE ENTWICKLUNG** TERRITO
BELANGENBEHARTIGING **EN REGIOPROMOTIE DÉFENSE DES INTÉRÊT**
REGIONALVERMARKTUNG EUREG**IONALE SAMENWERKING COOPÉRA**
HISTOIRE GESCHICHTE **TAAL LANGUE SPRACHE** **GRENSOVERSC**
GRENZÜBERSCHREITENDE ZUSAM**MENARBEIT PARTNERS PARTENA**
HERZEN EUROPAS TOEGEVOEGDE **WAARDE VALEUR AJOUTÉE MEH**
VERENIGD UNIE DANS LA DIVER**SITÉ IN VIELFALT GEEINT COMI**
QUALITÉ DE VIE LEBENSQUALIT**ÄT WERKEN TRAVAILLER ARBEITEN**
UITWISSELING ÉCHANGE **AUSTAUSCH** **SAMEN STERKER PLUS FO**
TREFFEN ECONOMIE EN IN**NOVATIE ÉCONOMIE ET INNOVATION WIRT**
MARCHÉ DE L'EMPLOI EN**SEIGNEMENT ET FORMATION ARBEITSMARK**
TOURISME KULTUR UND **TOURISMUS GEZONDHEIDSZORG SOINS DE S**
MOBILITEIT EN INFRASTR**UCTUUR MOBILITÉ ET INFRASTRUCTUR**
DÉVELOPPEMENT DURABLE NACH**HALTIGE ENTWICKLUNG** TERRITO
BELANGENBEHARTIGING EN REGIOP**PROMOTIE DÉFENSE DES INTÉRÊT**
REGIONALVERMARKTUNG EUREG**IONALE SAMENWERKING COOPÉRA**
HISTOIRE GESCHICHTE **TAAL LANGUE SPRACHE** **GRENSOVERSC**
GRENZÜBERSCHREITENDE ZUSAM**MENARBEIT PARTNERS PARTENA**
HERZEN EUROPAS TOEGEVOEGDE **WAARDE VALEUR AJOUTÉE MEH**
VERENIGD UNIE DANS LA DIVER**SITÉ IN VIELFALT GEEINT COMI**
QUALITÉ DE VIE LEBENSQUALIT**ÄT WERKEN TRAVAILLER ARBEITEN**
UITWISSELING ÉCHANGE **AUSTAUSCH** **SAMEN STERKER PLUS FO**

UND INNOVATION ARBEIDSMARKT ONDERWIJS EN OPLEIDING MARCHÉ
TERRICHT UND AUSBILDUNG CULTUUR EN TOERISME CULTURE ET
SANTÉ GESUNDHEITSVERSORGUNG VEILIGHEID SÉCURITÉ SICHERHEIT
ES MOBILITÄT UND INFRASTRUKTUR DUURZAME ONTWIKKELING
RIALE ANALYSE INTELLIGENCE TERRITORIALE TERRITORIALE ANALYSE
S COMMUNS ET MARKETING RÉGIONAL INTERESSENVERTRETUNG UND
ATION EURÉGIONALE EUREGIONALE ZUSAMMENARBEIT GESCHIEDENIS
CHRIJDENDE SAMENWERKING COLLABORATION TRANSFRONTALIÈRE
IRES PARTNER IN HET HART VAN EUROPA AU COEUR DE L'EUROPE IM
RWERT UITDAGING DÉFI HERAUSFORDERUNG IN VERSCHIEDENHEID
MUNICATIE COMMUNICATION KOMMUNIKATION LEVENSKWALITEIT
LEVEN VIVRE LEBEN MOGELIJKHEDEN POSSIBILITÉS MÖGLICHKEITEN
ORTS ENSEMBLE GEMEINSAM STÄRKER ONTMOETEN RENCONTRER
SCHAFT UND INNOVATION ARBEIDSMARKT ONDERWIJS EN OPLEIDING
KT UNTERRICHT UND AUSBILDUNG CULTUUR EN TOERISME CULTURE ET
SANTÉ GESUNDHEITSVERSORGUNG VEILIGHEID SÉCURITÉ SICHERHEIT
ES MOBILITÄT UND INFRASTRUKTUR DUURZAME ONTWIKKELING
RIALE ANALYSE INTELLIGENCE TERRITORIALE TERRITORIALE ANALYSE
S COMMUNS ET MARKETING RÉGIONAL INTERESSENVERTRETUNG UND
ATION EURÉGIONALE EUREGIONALE ZUSAMMENARBEIT GESCHIEDENIS
CHRIJDENDE SAMENWERKING COLLABORATION TRANSFRONTALIÈRE
IRES PARTNER IN HET HART VAN EUROPA AU COEUR DE L'EUROPE IM
RWERT UITDAGING DÉFI HERAUSFORDERUNG IN VERSCHIEDENHEID
MUNICATIE COMMUNICATION KOMMUNIKATION LEVENSKWALITEIT
LEVEN VIVRE LEBEN MOGELIJKHEDEN POSSIBILITÉS MÖGLICHKEITEN
ORTS ENSEMBLE GEMEINSAM STÄRKER ONTMOETEN RENCONTRER

Arbeidsmarkt, onderwijs en opleiding

Situatiebeschrijving

Zelfs na 20 jaar interne markt wordt de euregionale arbeidsmarkt gekenmerkt door institutionele en sociaal-culturele verschillen, die een hindernis vormen voor verdere integratie. Zo bestaan er bijvoorbeeld nog grote regionale verschillen tussen de subregio's van de Euregio Maas-Rijn als het gaat om de werkgelegenheidsgraad en de werkgelegenheidsontwikkeling. Op het vlak van grensoverschrijdende arbeidspendel wordt er geschat dat 1,5 tot 2 % van de beroepsbevolking in de Euregio Maas-Rijn (30 000 à 40 000 werknemers) als grensarbeider kan worden aangemerkt.¹

Daarnaast zijn ook de demografische trends van ontgroening en vergrijzing, die zich in meer of mindere mate in de Euregio Maas-Rijn voordoen, niet gunstig voor een gevarieerde, grootschalige en ruimtelijk geïntegreerde arbeidsmarkt. Hierdoor kan de Euregio Maas-Rijn niet profiteren van een optimale afstemming van vraag en aanbod en een daaruit voortkomende sterkere economische groei.

Knelpunten met betrekking tot de arbeidsmarkt in de Euregio Maas-Rijn zijn onder meer de versnippering van de beschikbare informatie over vacatures (voor werknemers) en beschikbaar arbeidspotentieel (voor werkgevers) over de grens, taal- en cultuurbarrières, de onvoldoende geïntegreerde arbeidsmarktbemiddeling, juridische verschillen in sociale zekerheid en belastingen, de duurzaamheid van projecten en de arbeidskrachte in een aantal knelpuntsectoren. Hoewel er binnen de Euregio Maas-Rijn met EURES², TaskForceNet en Linguacenter reeds waardevolle initiatieven zijn ondernomen om deze knelpunten aan te pakken, zijn verdere structurele inspanningen en de integratie ervan in de reguliere wer-

king van de betrokken euregionale organisaties nodig om de euregionale arbeidsmarkt te versterken.

Ontwikkelingsperspectieven

Een gecoördineerde aanpak binnen de Euregio Maas-Rijn is nodig om de aansluiting tussen vraag en aanbod van arbeid te verbeteren, om de scholings- en onderwijs capaciteit beter te benutten en om de barrières als gevolg van verschillen in fiscale en sociale regelingen op te heffen.

Aangezien de bevoegdheden voor thema's als belastingen en sociale zekerheid niet op het niveau van de partnerregio's van de EMR liggen, dienen de initiatieven vanuit de Stichting EMR op dit vlak vooral gericht te zijn op de analyse van grenshindernissen, belangenbehartiging en informatieverstrekking. De Stichting kan zich daarnaast ook actief inzetten voor de grensoverschrijdende afstemming van onderwijs en opleidingen, het verbeteren van euregionale informatievoorziening, meertaligheid en adviesverlening. Op deze manier kan nieuw talent over de grenzen heen aange trokken worden ('braingain'), kan talent en kennis van eigen bodem verder ondersteund worden en kan het wegtrekken van talent ('braindrain') tegengegaan worden.

¹ TaskForceNet, "Bevordering van de mobiliteit in de Euregio Maas-Rijn", laatste raadpleging op 24 januari 2013, , www.emr-taskforce.eu/nl/projekt.shtml.

² Het huidige partnerschap Eures Maas-Rijn is een samenwerking tussen de 5 publieke arbeidsbemiddelingsdiensten binnen de Euregio Maas-Rijn, te weten VDAB, Forem, ADG, UWV en Arbeitsagentur, die grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling als prioritaire doelstelling heeft.

Doelstellingen en acties

Bevorderen van meertaligheid, in het bijzonder een betere kennis van de buurtalen Duits, Frans en Nederlands

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

- de dialoog tussen de bevoegde overheden, scholenkoepels, centra voor beroepsopleiding, werknemersorganisaties en werkgeversorganisaties/sectorfederaties bevorderen;
- bestaande initiatieven in kaart brengen;
- mogelijkheden voor verdere ontwikkeling van door het INTERREG-project Linguacenter geïnitieerde activiteiten onderzoeken³;
- best practices uitwisselen;
- grensoverschrijdende initiatieven stimuleren op het vlak van uitwisseling van scholieren en leraren tussen scholen, stages en opleidingen binnen bedrijven, en samenwerking tussen gedrukte en audiovisuele media binnen de EMR, waaronder ook het introduceren van een kwaliteitslabel voor meertaligheid voor scholen en bedrijven.

Verbeteren van de coördinatie van de informatievoorziening aan burgers, potentiële grensarbeiders en expats over wonen, werken, studeren en leven over de grens

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

- overleg met EURES (diensten voor arbeidsbemiddeling, werkgevers- en werknemersorganisaties) via Euregiochambers en Interregionale Vakbondsraad;
- bestaande initiatieven met betrekking tot statuut grensarbeiders, informatievoorziening en grensoverschrijdend opleidings- en vacatureaanbod in kaart brengen;
- best practices uitwisselen;
- bestaande initiatieven als TaskforceNet, GIP Eurode/Aken en EURES evalueren;
- grensoverschrijdende initiatieven stimuleren, met focus op verbeteren van statuut grensarbeiders;
- grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling stimuleren, met focus op uitwisseling van vacatures en overleg met EURES en de bemiddelingsdiensten in de Euregio;
- netwerken met andere grensregio's, bijvoorbeeld in de WVEG.

³ Het betreft geen evaluatie zoals opgenomen in de jaarverslagen en het eindverslag van het INTERREG IV-A EMR-programma.

Cultuur en toerisme

Situatiebeschrijving

De Euregio Maas-Rijn kent een zeer divers cultureel aanbod en een veelheid aan toeristische bestemmingen. Dit betekent een grote toegevoegde waarde voor de levenskwaliteit van de inwoners van de Euregio Maas-Rijn en levert bovendien een bijdrage aan maatschappelijke en culturele integratie binnen de regio. Als kruispunt van verschillende talen, culturen en landschappen is de Euregio ook interessant voor bezoekers van buiten het EMR-gebied, aangezien ze al

tijdens een kort verblijf makkelijk kunnen proeven van verschillende culturen. De combinatie van cultuur, landschap en natuurschoon trekt veel bezoekers aan. Hierbij spelen het dagtoerisme, het wandel- en fietstoerisme, het cultuurtoerisme en het wellness-toerisme (alook gezondheidstoerisme in het algemeen) een belangrijke rol.

Deze diversiteit is een troef, maar toch is de Euregio Maas-Rijn geen regio met een eigen identiteit of naambekendheid. Verbetering van de coördinatie en promotie van

de activiteiten kan de grensoverschrijdende beleving en bewustwording versterken en een impuls geven aan het interne én externe imago van de regio: enerzijds, naar de buitenwereld toe, dient de Euregio zichzelf met één stem te presenteren. Anderzijds, naar de inwoners van de Euregio Maas-Rijn toe, dient de Euregio zichzelf duidelijker herkenbaar te maken. De samenwerking tussen de partnerregio's in de Euregio Maas-Rijn heeft al geleid tot diverse initiatieven op het gebied van cultuur en toerisme (o.a. het INTERREG-project 'RegioTheater & RegioDance', Groenmetropool, grensoverschrijdende wandel- en fietsroutes, enz.). Het komt erop aan om dit potentieel sterker te ontwikkelen, te verbinden en binnen en buiten de grenzen van de Euregio Maas-Rijn beter bekend te maken. De uitdaging voor de Euregio is om de ideale melange te vinden tussen de waardering van de eigen regionale identiteit en het bevorderen van de troeven van de individuele partnerregio's en tegelijkertijd om elke mogelijkheid voor waardecreatie door grensoverschrijdende samenwerking aan te grijpen.

Ontwikkelingsperspectieven

Via een intensievere samenwerking tussen de reeds bestaande toeristische en culturele actoren binnen de Euregio Maas-Rijn kan ingezet worden op het gezamenlijk verbinden, ontwikkelen en promoten van toeristische en culturele initiatieven. De hoofdopdracht van de Stichting Euregio Maas-Rijn bestaat in het mogelijk maken van deze samenwerking, het aanbieden van een platform, het verbeteren van de informatiedoorstroming en het initiëren van gemeenschappelijke evenementen waarvan het euregionale karakter gewaarborgd dient te worden.

De veelzijdigheid en de culturele en toeristische rijkdom van de Euregio staan hierbij centraal. Door middel van toegankelijke en moderne media kunnen de burgers van de Euregio als ook de bezoekers van buiten de Euregio op een aantrekkelijke manier geïnformeerd worden over dit aanbod. Via een euregionaal fonds ter ondersteuning van de organisatie van kleine sociaal-culturele projecten kunnen de culturele uitwisseling en de dialoog tussen de burgers van de Euregio Maas-Rijn verder gestimuleerd worden.

Doelstellingen en acties

Stimuleren van de ontwikkeling en commercialisering van een gemeenschappelijk toeristisch aanbod

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

- diensten/organisaties voor toerisme samenbrengen en ondersteunen;
- bestaand (grensoverschrijdend) aanbod in kaart brengen;
- best practices uitwisselen;
- ontwikkeling van grensoverschrijdende initiatieven stimuleren:
  - op het vlak van:
    - » 'zacht toerisme' (wandel- en fietsroutenetwerken) / gastronomie / musea (o.m. via EMR-museum) / culturele identiteit / commercialisering korte verblijven (bv. gecombineerd meerdaags verblijf in meerdere EMR-steden);
  - met oog op uitbouw van een gemeenschappelijk informatieplatform;
  - in functie van gezamenlijke profilering van de Euregio als 'bourgondische regio'.

Samenwerken op het vlak van cultuur

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

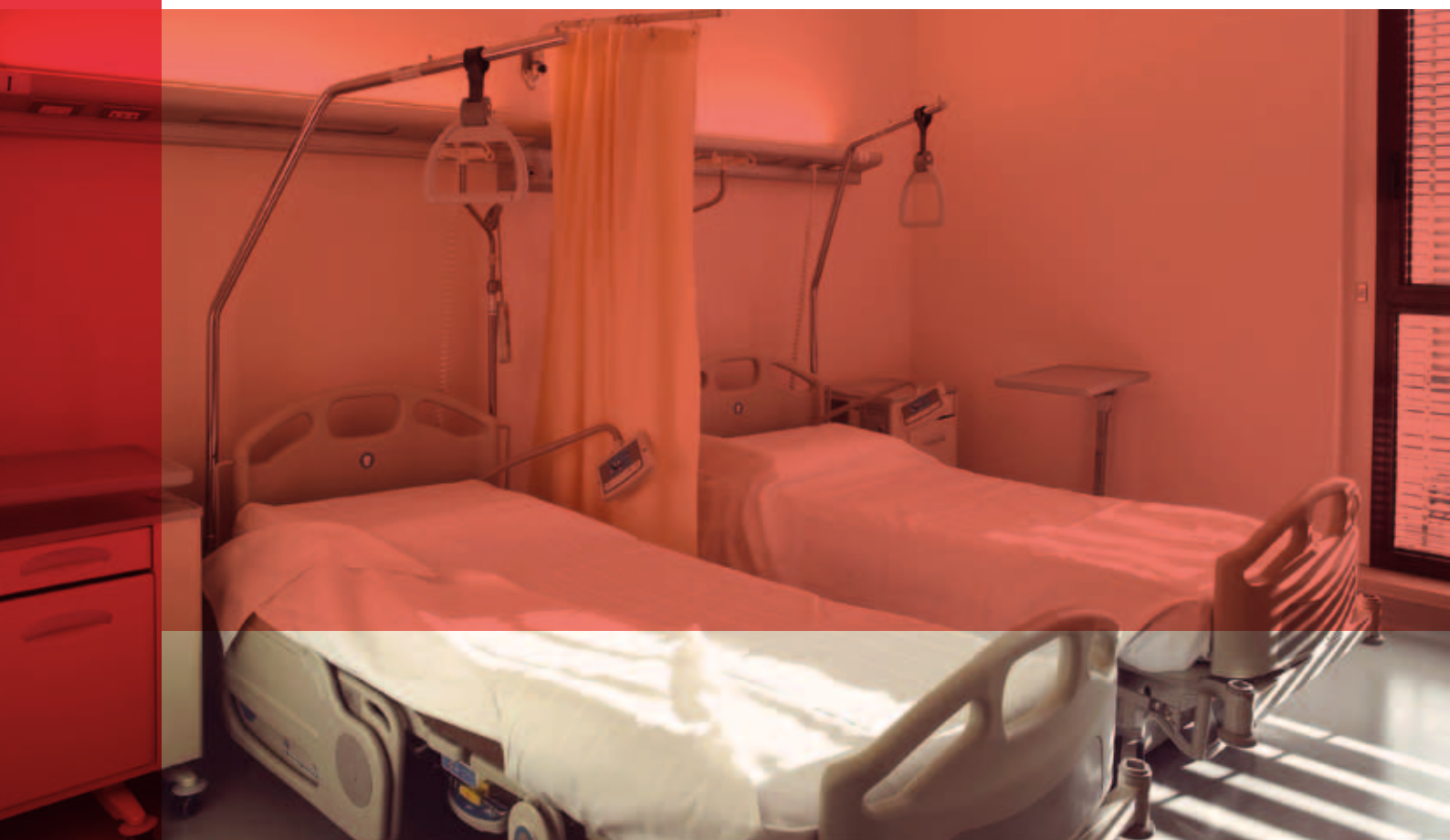
- culturele diensten en cultuurcentra uit de partnerregio's en Stichting Maastricht & EMR Culturele Hoofdstad van Europa (VIA) 2018 samenbrengen;
- regionaal aanbod en grensoverschrijdende initiatieven in kaart brengen;
- best practices uitwisselen;
- grensoverschrijdende initiatieven stimuleren, met name rond kunstbemiddeling en het uitwisselen of samen produceren van voorstellingen (incl. vertalingen, zoals het ondertitelen van operavorstellingen);
- netwerken binnen de Taskforce Cultuur van de Association of European Border Regions (AEBR).

Ondersteunen van kleine sociaal-culturele projecten via euregionaal fonds van de Stichting EMR

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

- het huidige euregionaal fonds voor de ondersteuning van kleine euregionale projecten evalueren en optimaliseren.

Gezondheidszorg

Situatiebeschrijving

Grensoverschrijdende samenwerking is in sommige gevallen letterlijk van levensbelang. Hulp uit het buurland kan in bijzondere gevallen sneller ter plaatse zijn dan uit eigen land. Ook in de niet-spoedeisende maar gerichte medische zorg zijn goede grensoverschrijdende uitwisselingsmogelijkheden voor de burgers belangrijk en wenselijk. Patiënten moeten gebruik kunnen maken van de gezondheidszorgvoorzieningen die zo dicht mogelijk bij de eigen

woonplaats liggen. De sterke verschillen op het gebied van regelgeving en vergoedingssystemen vormen echter nog steeds een grote belemmering.

De gezondheidszorg bevindt zich volop in transitie: verschillende maatschappelijke ontwikkelingen dwingen de klassieke zorgsystemen tot een fundamenteel andere benadering van zorgactiviteiten, zorgprofessionals en de patiënt. Zo leiden de toenemende vergrijzing, de toenemende medisch-technologische mogelijkheden (gezondheids-

technologie) en de behoefte aan preventie en behoud van autonomie van patiënten tot een ruimere invulling van zorg. Tegelijkertijd kampt de Euregio Maas-Rijn met een tekort aan medisch en paramedisch personeel, en vormen verschillen in wet- en regelgeving binnen de grensregio een hindernis voor een vlotte grensoverschrijdende zorgverlening.

De reeds bestaande grensoverschrijdende samenwerking tussen ziekenhuizen, ziektekostenverzekeraars en zorginstellingen binnen de Euregio Maas-Rijn heeft het voor de inwoners van de Euregio veel eenvoudiger gemaakt om gebruik te maken van medische zorg in het buitenland. Daarbij vormt bijvoorbeeld de Zorgpas een waardevol hulpmiddel bij de onderlinge afrekening tussen de ziektekostenverzekeraars. Dankzij de verbeterde samenwerking tussen de ziekenhuizen is er daarnaast sprake van een efficiëntere benutting van dure medische voorzieningen en apparaten. Netwerken zoals de Stichting euPrevent hebben geleid tot afstemming op het vlak van grensoverschrijdende gezondheidspreventie. Bovendien is de Euregio Maas-Rijn als eerste (en tot nog toe enige) Euregio lid van het Regions for Health Network (RHN) van de Wereldgezondheidsorganisatie.

Ontwikkelingsperspectieven

De vele projecten en netwerken laten zien dat de EMR een unieke regio is waar volop wordt samengewerkt en die als proeftuin kan dienen voor een groot scala aan grensoverschrijdende activiteiten. Door nadere samenwerking en grensoverschrijdende afstemming, kan het aanbod van voorzieningen in de zorg voor alle burgers in de Euregio Maas-Rijn verbeterd worden. Ook kan in euregionaal verband de innovatie van zorg en maatschappelijke voorzieningen worden opgepakt om in te spelen op ontwikkelingen als de vergrijzende bevolking en veranderende levenspatronen. Hierbij kan met name meer aandacht besteed worden aan zorg economie in brede zin, waaronder innovaties op het gebied van technologie en marketing.

Het potentieel op het vlak van gezondheidszorg is nog niet ten volle benut en biedt volop kansen om in te spelen op toekomstige ontwikkelingen. Met name de deelthema's preventie, patiëntenmobiliteit en zorgaanbod bieden een toegevoegde waarde voor verdere ontwikkeling op euregionaal niveau.

Doelstellingen en acties

Ondersteunen van grensoverschrijdende preventiecampagnes

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

- overleg met Stichting euPrevent en ziektekostenverzekeraars;
- bestaande grensoverschrijdende preventiecampagnes evalueren;
- best practices uitwisselen;
- verdere ontwikkeling van grensoverschrijdende preventiecampagnes stimuleren.

Verbeteren van de samenwerking tussen (semi)residentiële en ambulante (thuis)zorgvoorzieningen en tussen universiteiten/hogescholen en zorginstellingen

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

- aanbod, bestaande samenwerkingsverbanden en samenwerkingspotentieel in kaart brengen;
- grensoverschrijdende initiatieven stimuleren, met bijzondere aandacht voor samenwerking binnen en tussen vakgebieden, innovatie, nabije en grensoverschrijdende dienstverlening voor senioren en promotie van zorgberoepen.

Gezondheidszorg

Verbeteren van de informatievoorziening met betrekking tot zorg over de grens

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

- bevoegde overheden, ziektekostenverzekeraars en zorginstellingen (waaronder ziekenhuizen) samenbrengen;
- stand van zaken omzetting EU-patiëntenrichtlijn én actuele informatievoorziening over grensoverschrijdend zorgaanbod in kaart brengen;
- grensoverschrijdende initiatieven stimuleren, met bijzondere aandacht voor e-Health (digitale ontsluiting zorgaanbod) en zorginformatie bij wijze van service opnemen in bestaande of geplande voorzieningen voor grensarbeiders in het kader van de zgn. EU-patiëntenrichtlijn 2011/24.

Veiligheid

Situatiebeschrijving

Veiligheid is zeer belangrijk voor de burgers van de Euregio Maas-Rijn, aan weerszijden van de grenzen. De opheffing van de grenzen heeft de mobiliteit van personen, diensten en goederen weliswaar vergroot, maar criminaliteit stopt niet aan de grens.

De eerste initiatieven binnen de Euregio Maas-Rijn om de samenwerking tussen de politie- en justitiediensten

te verbeteren, dateren reeds uit de jaren zestig. Sindsdien zijn er door talrijke initiatieven stabiele netwerken tot stand gekomen die de EMR op Europees vlak positief onderscheiden van vergelijkbare grensgebieden en die reeds opmerkelijke resultaten bereikt hebben. Ook al behoren de domeinen justitie en politie niet tot de directe bevoegdheid van de Stichting, toch hechten de bestaande netwerken (NeBeDeAgPol⁵ en Forum ad Mosam) veel belang aan een goede euregionale samenwerking. Ook het INTERREG IV-A-project EMROD (www.emrod.org), het

Euregio Maas-Rijn Observatorium van Delinquentie, vormt een uniek voorbeeld in Europa. Op het vlak van euregionale openbare veiligheid en rampenbestrijding zijn in de Euregio Maas-Rijn eveneens bestuurlijke samenwerkingsverbanden tot stand gekomen. Het netwerk 'Openbare Veiligheid en Rampenbestrijding' (Ösikat) richt zich bijvoorbeeld op de samenwerking ten aanzien van niet-politionele gevaarbestrijding (rampenbestrijding, brandweer en ambulancediensten). Daarnaast wordt in het INTERREG IV-A-project EMRIC+ (www.emric.info) de reeds jarenlang bestaande grensoverschrijdende samenwerking tussen de publieke veiligheidsdiensten in de Euregio Maas Rijn verder verdiept en verbreed. De grensregio Euregio Maas-Rijn heeft door de specifieke omstandigheden en de reeds genomen initiatieven het potentieel om verder uit te groeien tot voorbeeldregio voor de EU op veiligheidsvlak.

Ontwikkelingsperspectieven

Hoewel er nog altijd bepaalde praktische problemen bestaan op het gebied van veiligheid (meestal speelt de nationale wetgeving een rol), behoort grensoverschrijdende samenwerking inmiddels tot de normale gang van zaken. Deze varieert van samenwerking en informatie-uitwisseling in het kader van rampen en zware ongevallen in aangrenzende regio's tot de gezamenlijke aanpak van grensoverschrijdende criminaliteit door politie- en justitiediensten. Verdere samenwerking tussen de autoriteiten en de hulpdiensten in de Euregio op het gebied van risicobeheersing en crisisbestrijding kunnen de effectiviteit en de doeltreffendheid van het veiligheidsbeleid verder vergroten. Dit is nodig aangezien er nog steeds talrijke administratieve, culturele en juridische obstakels bestaan.

Doelstellingen en acties

Integreren en verder ontwikkelen van de bestaande samenwerkingsverbanden op het vlak van civiele en politionele veiligheid binnen een integrale veiligheidsketen

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

- overleg met NeBeDeAgPol, Forum ad Mosam en Ösikat;
- werking SBG Veiligheid begeleiden in functie van geïntegreerde samenwerking tussen NeBeDeAgPol, Forum ad Mosam en Ösikat;
- best practices uitwisselen;
- grensoverschrijdende initiatieven voortzetten op het vlak van:
  - interne en externe communicatie;
  - preventiecampagnes (zoals alcohol en drugs);
  - interdisciplinaire opleidingsinitiatieven;
  - gezamenlijke oefeningen voor rampenbestrijding (zoals rond hoogwaterbestrijding en nucleaire veiligheid).

⁵ In het kader van het netwerk NeBeDeAgPol opereren onder meer de Joint Hit Teams en het EPICC (Euregionaal Politie Informatie- en Coördinatie-centrum).

Transversale thema's

Mobiliteit en infrastructuur

Het transversale thema mobiliteit en infrastructuur komt terug als belangrijke hefboom in alle kernthema's van de strategie EMR2020, en dient daarom ook in brede zin beschouwd te worden als een toetssteen die bij iedere actie consequent overwogen dient te worden. Het belang van een vlotte bereikbaarheid en goede infrastructuurvoorzieningen is zowel voor de thema's economie en innovatie, arbeidsmarkt, onderwijs en opleiding, cultuur en toerisme, als voor de thema's gezondheidszorg en veiligheid evident. Denk bijvoorbeeld aan het aantrekken van buitenlandse ondernemingen, de mobiliteit van grensar-

beiders of werkzoekenden over de grenzen heen, het promoten van toeristische evenementen en bestemmingen, het aanbieden van grensoverschrijdende patiëntenzorg of aan een optimale werking van grensoverschrijdende veiligheidsdiensten.

De EMR kent een uitgebreid infrastructureel netwerk en een breed scala aan vervoersmodaliteiten. Ook bestaan er reeds grensoverschrijdende initiatieven binnen dit thema: met het M3-project heeft de Euregio op het gebied van mobiliteit een forse stap voorwaarts gezet als euregionale informatiewebsite over het openbaar vervoer in de regio (www.mobility-euregio.com). Het Euregoticket biedt inwoners van de Euregio bovendien de mogelijkheid om voordelig te reizen binnen de EMR. Het Belgische spoorwegtarief geldt daarnaast grensoverschrijdend tot Aachen Hauptbahnhof. Het ondersteunen van projecten die een goede en meertalige informatievoorziening aan de reizigers nastreven, is hierbij van groot belang.

Toch is er ruimte voor verbetering: zo is er behoefte aan onderlinge afstemming over de functie en kwaliteit van de grensoverschrijdende provinciale wegen. Op het vlak van spoorwegverkeer dient zowel de interne als de externe bereikbaarheid van de Euregio Maas-Rijn aanzienlijk verbeterd te worden. De externe bereikbaarheid van de Euregio bestaat hoofdzakelijk uit de hogesnelheidsas Parijs/Londen/Amsterdam – Brussel – Luik – Aken – Keulen (TEN-T Priority Axis No. 2 PBKAL). De interne verbinding van de twee hogesnelheidsstations in de Euregio Maas-Rijn, Luik en Aken, met de omliggende steden en stedelijke regio's geniet dus de hoogste prioriteit in de Euregio. Bovendien dient het aanbod van de treindiensten tussen de grote steden in de Euregio Maas-Rijn (Hasselt, Luik, Maastricht, Heerlen, Roermond en Aken) verder uitgebreid

te worden en dienen de dienstregelingen beter op elkaar aangesloten te worden. Dit geldt ook voor grensoverschrijdende bus- en tramverbindingen. Ten slotte wordt ook de grensoverschrijdende mobiliteitsproblematiek in landelijke gebieden (d.w.z. een tekort aan toereikende verbindingen op het vlak van openbaar vervoer) vaak onderschat en dient deze meer aandacht te krijgen.

De Stichting EMR kan een coördinerende rol vervullen bij het stimuleren van initiatieven en projecten binnen dit transversale thema. Ze kan de betrokken partijen uit de drie landen samen rond de tafel brengen en aandacht vragen voor specifieke behoeften of voorstellen, zoals de totstandkoming van grensoverschrijdende intercitylijnen en busverbindingen.

Op het vlak van de stimulering van grensoverschrijdende mobiliteitsprojecten kan de Stichting EMR teruggrijpen naar kaders die reeds op Europees, nationaal of regionaal niveau bestaan, in zover deze betrekking hebben op grensoverschrijdende projecten in de Euregio Maas-Rijn. Zo valt de Euregio op het gebied van grensoverschrijdend verkeer rechtstreeks onder:

- het Witboek Verkeer van de Europese Commissie (maart 2011);
- het wettelijk kader voor het trans-Europees vervoersnetwerk (TEN-T, o.a. beslissing nr. 661/2010/EU);
- het wettelijk kader voor Europese corridors voor goederenvervoer (o.a. EU-verordening 913/2010);
- de beslissing van de Europese Commissie van 22.07.2009 inzake de oprichting van corridors voor een European Rail Traffic Management System (ERTMS).

De prioritaire grensoverschrijdende spoorprojecten die voor de Euregio Maas-Rijn relevant zijn, zijn het verbinden van de euregionale hogesnelheidsstations Luik en Aken met het hogesnelheidsverkeer tussen Parijs/Londen/Amsterdam en Keulen, de grensoverschrijdende verbinding van de regionale Intercity- en Express-netwerken, de grensoverschrijdende verbinding van de regionale spoornetten en de versterking van de Europese spoorwegassen (TEN-T).

Op het vlak van transport en logistiek beschikt de Euregio over onmiskenbare troeven om als logistieke topregio in het Europese goederenverkeer te kunnen functioneren. De bestaande trimodale infrastructuur en alle ontwikkelingen inzake logistiek (opleidingen, arbeidsmarkt, samenwer-

kingsverbanden, enz.) zijn thans echter heel erg gericht op de lokale en/of nationale context. Hierdoor worden kansen niet optimaal benut, en zeker niet vanuit een coherent EMR-perspectief. Het is bijvoorbeeld essentieel dat infrastructuur elkaar niet in de weg zitten, maar op elkaar zijn afgestemd zodat ze elkaar versterken. Er is dus een noodzaak om tot een optimaal logistiek systeem op euregionale schaal te komen. Met name de door het hart van de Euregio Maas-Rijn lopende Europese goederenverkeercorridor 8 Bremerhaven/Rotterdam/Antwerpen – Luik – Aken – Berlijn – Warschau – Terespol dient krachtig opgebouwd te worden, zodat mogelijk veel goederenverkeer van de weg naar het spoor verplaatst kan worden (zie ook de oriëntatiewaarden uit het Witboek Verkeer van de Europese Commissie).

Het euregionaal logistiek overlegorgaan 'gate4logistics' (waarin alle deelregio's zijn vertegenwoordigd) vervult hierbij een belangrijke rol. Dit platform moet het concurrentievermogen van de Euregio Maas-Rijn op het gebied van logistiek verhogen en onderneemt hiervoor binnen het INTERREG IV-A EMR-project "Euregiolog³" gezamenlijke en grensoverschrijdende acties op het gebied van marketing, arbeidsmarkt en netwerking. Uiteindelijk kan deze samenwerking de basis vormen voor een euregionale logistieke community, die toonaangevend is in Europa en misschien zelfs in de rest van de wereld.

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

- ondersteunen van afstemmingsoverleg tussen bevoegde overheidsdiensten, netbeheerders en vervoersmaatschappijen;
- logistieke centra in combinatie met vervoerswijken (incl. luchthavens) in kaart brengen;
- industrie- en bedrijventerreinen in combinatie met bestaande en geplande energie-infrastructuur, breedbandnetwerken en (chemische) pijp- en buisleidingen in kaart brengen;
- grensoverschrijdend woon-werk/school-verkeer in kaart brengen;
- grensoverschrijdende initiatieven stimuleren binnen de kernthema's.

Duurzame ontwikkeling

Duurzame ontwikkeling voldoet aan de behoeften van de huidige generatie zonder de mogelijkheden van komende generaties om aan hun eigen behoeften te voldoen in gevaar te brengen. Bij de realisatie van de doelstellingen van de strategie EMR2020 dient de aanspraak op duurzame ontwikkeling dan ook consequent afgetoetst te worden als rode draad (bv. inzake economie, transport, energievoorziening, milieuzorg, instandhouding biodiversiteit, toerisme, enz.). Duurzame ontwikkeling houdt met

name in dat ecologische, economische en sociale aspecten gedurende een lange periode gewaarborgd worden.

Duurzame ontwikkeling is al een belangrijk aandachtspunt in de Euregio Maas-Rijn. Dat blijkt niet alleen uit het feit dat steeds meer bedrijven investeren in meer milieuvriendelijke en meer efficiënte productieprocessen, het komt bijvoorbeeld ook naar voren in de groeiende productie van hernieuwbare energie.

In de meeste regio's van de Euregio Maas-Rijn worden al heel wat activiteiten ondernomen op het vlak van duurzame energie en klimaatverandering alsook grensoverschrijdend natuur- en landschapsbeheer. Zo worden er bijvoorbeeld acties georganiseerd en wordt er gewerkt aan bewustwording rond klimaatverandering en duurzame energie, wordt er geïnvesteerd in energieprogramma's, in energiezuinige industrie- en bedrijventerreinen, slimme energienetten, 'cradle to cradle'-netwerken, CO₂-reductie, energierecuperatie uit afval, premies, enz. Op euregionaal niveau is er echter weinig sprake van strategische afstemming. De meeste regio's werken autonoom en Europese projecten worden meestal via INTERREG gelanceerd (bv. SUN, grensoverschrijdend landschaps- en natuurbeheer) en niet vanuit een strategische agenda van de Stichting Euregio Maas-Rijn.

De Euregio Maas-Rijn kan zich strategisch profileren als een modelregio voor efficiënt gebruik van hulpbronnen. Daarbij kan de Stichting EMR de aanzet geven voor concepten die de energie- en hulpbronnefficiëntie verbeter-

ren, en kan zij deze coördineren. Mogelijke maatregelen zijn een intensievere grensoverschrijdende uitwisseling van informatie en best practices inzake energie-efficiëntie en -productie of materiaalefficiëntie. Andere mogelijkheden zijn een gemeenschappelijke profilering op het gebied van energie en milieutechnologieën (zon, wind, biomassa, enz.), het voeren van een gezamenlijke bewustwordingscampagne of het organiseren van een euregionale wedstrijd rond het verhogen van de energie-efficiëntie in het dagelijkse leven.

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

- bestaande initiatieven op het gebied van ecologische duurzaamheid in kaart brengen;
- best practices uitwisselen;
- grensoverschrijdende initiatieven stimuleren binnen de kernthema's.

Territoriale analyse

‘Territoriale analyse’ betreft het verzamelen en analyseren van kwantitatieve en kwalitatieve gegevens over de Euregio Maas-Rijn, naar analogie van de vroegere euregionale Informatie Service (EIS). Voor enkele thema’s komen de beschikbare data bijvoorbeeld uit verschillende tijdsperiodes, wat het moeilijk maakt om gegevens te vergelijken, om een globaal beeld te krijgen van de specifieke behoeften of de vereiste maatregelen, of om beleid efficiënt te kunnen evalueren. Denk bijvoorbeeld aan volledige en vergelijkbare data op het

vlak van cultuur en toerisme, arbeidsmarkt, onderwijs en opleiding, economie en innovatie, enz.

In het verleden werden binnen diverse INTERREG-programma’s en -projecten reeds sectorgerichte, grensoverschrijdende gegevens verzameld. Teneinde de beschikbaarheid van gegevens voor territoriale analyse in de Euregio Maas-Rijn te waarborgen, is actieve en duurzame monitoring echter noodzakelijk: het consequent verzamelen en analyseren van kwalitatieve en

kwantitatieve data ter voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleidsstrategieën.

Ook de studie en monitoring van het beleid van de grote agglomeraties in de Euregio Maas-Rijn (Aken, Hasselt/Genk, Luik en Maastricht) is een mogelijk onderwerp binnen dit transversale thema. Gezien het grote aantal inwoners dat woont en werkt in de steden, vormt verstedelijking in de Euregio Maas-Rijn immers een belangrijk thema. Aantrekkelijke steden met goede voorzieningen, die ook meegroeien met de behoeften van de bevolking en met nieuwe mogelijkheden (bijvoorbeeld digitale dienstverlening), zijn belangrijk voor de sociaaleconomische ontwikkeling van de hele Euregio. Het onderzoeken van het beleid van de grote steden in de Euregio Maas-Rijn en het identificeren van de overeenkomsten en verschillen daartussen zijn onontbeerlijk voor de ontwikkeling van een euregionale strategie. Daarnaast dient er ook aandacht te zijn voor de relaties tussen de stad en het ommeland of platteland (bijvoorbeeld op het gebied van energie, infrastructuur en mobiliteit).

Binnen dit thema dienen ook de euregionale en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden op de voorgrond te staan, zoals bijvoorbeeld de MAHHL-steden, Eurode, AG Heinsberg/NL of AG Charlemagne. De werkgroepen die actief zijn binnen deze samenwerkingsverbanden dienen nauw betrokken te worden bij de werking van de EMR. Op deze manier kan duplicatie vermeden worden en kunnen best practices optimaal benut worden.

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

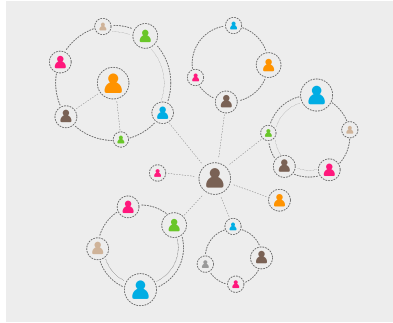
- bevoegde overheidsdiensten, kennisinstellingen en ontwikkelingsmaatschappijen samenbrengen om een samenwerkingsovereenkomst te sluiten betreffende gegevensverzameling en -analyse;
- systematische monitoring op het vlak van o.a.:
  - economie en innovatie (zoals aantal starters en faillissementen, aantal aangevraagde patenten/octrooien en hoeveelheid publieke en private steun voor R&D);
  - arbeidsmarktsituatie in de partnerregio's en registratie grenspendel (monitoring werkgelegenheid/werkloosheid en arbeidsparticipatie, met bijzondere aandacht voor -25 en 50+);
  - onderwijs en beroepsopleiding (aantallen, onderwijslandschap: type en inhoud opleidingen per regio, wederzijdse erkenningen en certificaten, enz.);
  - welzijn en gezondheid (aantal ziekenhuisbedden, patiëntenmobiliteit);
  - cultuur en toerisme (aantallen en type bezoeken en verblijven, bezoekersprofielen);
  - veiligheid (resultaten gezamenlijke campagnes rond veiligheid, prostitutie, alcohol- en drugsbestrijding, criminaliteitscijfers);
  - mobiliteit en infrastructuur (samenstellen van een atlas);
  - duurzame ontwikkeling (aandeel hernieuwbare energie, projecten op het gebied van energie-efficiëntie en energiebesparing, recycling van materialen, waterbesparing en afvalreductie).

Belangenbehartiging en regiomarketing

Belangenbehartiging en regiomarketing nemen een belangrijke plaats in binnen de strategie EMR2020. De jarenlange samenwerking in de Euregio Maas-Rijn heeft geleid tot talrijke speerpuntprojecten en pilot-initiatieven met een Europees modelkarakter. De Euregio Maas-Rijn moet deze expertise sterker benutten voor de uitwisseling met andere grensregio's en haar kennis inzake grensoverschrijdende hindernissen en mogelijke oplossingen beter bekend maken op Europees niveau.

Voor verschillende thema's, zoals bijvoorbeeld arbeidsmarkt (o.a. coördinatie sociale zekerheid en belastingen en wederzijdse erkenning van competenties), veiligheid (nationale bevoegdheden) en mobiliteit en infrastructuur (rol nationale overheden en vervoers- en beheersmaatschappijen, ecombi-vrachtwagens) staat de Euregio Maas-Rijn sterker indien de partnerregio's hun belangen samen vertegenwoordigen of onder de aandacht brengen. Naargelang het thema kan deze euregionale belangenbehartiging zich richten op

regionale, nationale of Europese instanties. Ook regelmatig of incidenteel overleg met europarlementariërs uit de Euregio Maas-Rijn behoort tot de acties op dit vlak. De nationale vertegenwoordigingen van de partnerregio's in Brussel en andere hoofdsteden dienen sterker benut te worden voor de profilering van de Euregio Maas-Rijn. Het hoort bij de succesvolle uitstraling van de instelling om zich op Europees niveau en in samenwerking met netwerken en belangenorganisaties van (grens)regio's (Comité van de Regio's, Association of European Border Regions (AEBR), Association of European Regions, Mission Opérationnelle Transfrontalière (MOT), enz.) in te zetten voor euregionale thema's en zich als betrouwbare en competente aanspreekpartner te presenteren voor vragen inzake grensoverschrijdende samenwerking.

Naast belangenbehartiging is ook regiomarketing (zowel buiten als binnen de Euregio) belangrijk om de troeven van de Euregio Maas-Rijn beter bekend te maken. Samenwerking rond de organisatie van en de deelname aan grootschalige evenementen of beurzen biedt op dit vlak vele mogelijkheden. Ook al is de kandidatuur van de stad Luik voor de Internationale Tentoonstelling 2017 niet gehonoreerd, toch kan de dynamiek die hieruit ontstaan is verder benut worden en zou er samengewerkt kunnen worden rond initiatieven zoals bijvoorbeeld Maastricht & EMR Culturele Hoofdstad 2018, de International French Teachers Conference Luik 2016, de Groenmetropool en de Internationale Bouwtentoonstelling. Bovendien kunnen de kansen van de MAHHL-steden op deze manier ook optimaal benut worden.

Mogelijke acties op de middellange of lange termijn:

- ontwikkelings- en investeringsmaatschappijen en diensten voor regiomarketing samenbrengen;
- bestaande initiatieven in kaart brengen;
- samenwerking tussen regionale tv-zenders in het kader van 'Via Euregio' evalueren;
- best practices uitwisselen;
- steun voor de kandidatuur van Maastricht & EMR Culturele Hoofdstad 2018 uitdragen;
- grensoverschrijdende initiatieven stimuleren, met het oog op gemeenschappelijke euregionale branding en marketing van de EMR als innovatieve en creatieve grensregio;
- evenementen en seminars organiseren rond Europese thema's in de Euregio Maas-Rijn in samenwerking met de Raden van de Stichting EMR en regelmatige bijeenkomsten organiseren met de europarlementariërs uit de Euregio Maas-Rijn;
- verhoogde deelname aan Europese evenementen (Open Days e.d.);
- nauwere samenwerking binnen Europese netwerken (AEBR, MOT, enz.).

Epiloog

Grensregio's vormen tegelijk het laboratorium en de motor voor de toekomstige Europese integratie. Vanwege de indrukwekkende verscheidenheid en geschiedenis van Europa spelen de grenzen er een heel bijzondere rol. Als u de grenzen tussen de Europese regio's op een landkaart bekijkt, lijken het wel naadverbindingen. In mijn ogen vormen de Europese grensregio's de naden die Europa bijeenhouden. Kwalitatief hoogstaande grensregio's zijn daarom essentieel voor de toekomst van Europa. Want de uiterst diverse lappendeken die Europa vormt, ontleent zijn kracht en stevigheid aan de tussenliggende naden.

De Euregio Maas-Rijn in de stedendriehoek Maastricht-Aken-Luik is een van deze onmisbare naadverbindingen. De EMR startte 35 jaar geleden als pionier op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking en heeft sindsdien een enorme schat aan ervaring opgebouwd. In dit kader werken vijf regio's uit drie landen met drie talen en verschillende culturen intensief samen als partners. De Euregio Maas-Rijn is een complexe, maar vooral ook spannende regio.

In deze regio is Europa in al zijn veelzijdigheid voelbaar. Hier wordt duidelijk dat het wegvallen van de grenzen een totaal nieuw kader heeft geschapen. De mensen staan niet meer met hun ruggen tegen elkaar en met hun neus naar hun eigen hoofdstad. Tegenwoordig draaien ze zich om en kijken ze elkaar aan. Hierbij ontdekken zij gezamenlijk een volledig nieuwe horizon die hen voor nieuwe uitdagingen stelt, maar ook nieuwe perspectieven biedt. De mensen overwinnen de oude grenzen en leren elkaar kennen. Dat is een uiterst belangrijk proces. Want alleen als we elkaar kennen en begrijpen, kunnen we samenwerken en een meerwaarde voor onze gedeelde regio creëren. Dat geldt zowel voor individuele burgers in hun persoonlijke en

werkzame leven als voor ondernemingen, instellingen en overheden.

Doel van de Euregio Maas-Rijn is daarom een verdere bevordering van de grensoverschrijdende samenwerking en integratie in dit compacte en complexe gebied. Alleen op die manier vinden we oplossingen die het leven van onze medeburgers eenvoudiger maken, of het nu gaat om opleidingsplaatsen in het buurland, medische hulpverlening of de beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel in bedrijven. Al deze kwesties komen terug in de toekomststrategie EMR2020. Hierin verwerken wij al onze knowhow en de ervaring die we gedurende 35 jaar grensoverschrijdende samenwerking hebben opgebouwd.

Nu wij als Duitstalige Gemeenschap in België het voorzitterschap van de Euregio mogen vervullen, willen wij deze vruchtbare traditie met veel ambitie voortzetten. Naast het garanderen van continuïteit willen we de komende drie jaar echter ook eigen accenten leggen. Juist vanwege de compactheid van onze Duitstalige regio waren wij tot dusver misschien nog meer op grensoverschrijdende samenwerking aangewezen dan de andere EMR-regio's. Deze ervaring willen wij graag inbrengen en met onze partners delen.

Ik ben ervan overtuigd dat de Euregio Maas-Rijn met succes de derde generatie grensoverschrijdende samenwerking zal binnentreden. Ongetwijfeld lukt het ons om samen te groeien tot een waarlijk grensoverschrijdend woon- en werkgebied.

Karl-Heinz Lambertz
Minister-president van de
Duitstalige Gemeenschap in België
Voorzitter van de Euregio Maas-Rijn

Overzicht

Kernthema's

Economie en innovatie

Versterken van de samenwerking tussen kennisinstellingen in de EMR

Stimuleren van kennistransfer tussen kennisinstellingen, kmo's/mkb en industrie

Stimuleren van relaties tussen bedrijven binnen de EMR

Arbeidsmarkt, onderwijs en opleiding

Bevorderen van **meertaligheid**, in het bijzonder een betere kennis van de buurttalen Duits, Frans en Nederlands

Verbeteren van de coördinatie van de **informatievoorziening** aan burgers, potentiële grensarbeiders en expats over wonen, werken, studeren en leven over de grens

Stimuleren van de grensoverschrijdende samenwerking op het vlak van **creatieve en knelpunten** roepen

Cultuur en toerisme

Stimuleren van de ontwikkeling en commercialisering van een **gemeenschappelijk toeristisch aanbod**

Samenwerken op het vlak van **cultuur**

Ondersteunen van **kleine sociaal-culturele projecten** via euregonaal fonds van de Stichting EMR

Gezondheidszorg

Ondersteunen van grensoverschrijdende **preventiecampagnes**

Verbeteren van de samenwerking tussen **(sem)residentiële en ambulante (thuis)zorgvoorzieningen** en tussen **universiteiten/hogescholen en zorginstellingen**

Verbeteren van de **informatievoorziening** met betrekking tot zorg over de grens

Veiligheid

Integreren en verder ontwikkelen van de bestaande samenwerkingsverbanden op het vlak van civiele en politieke veiligheid binnen een **integrale veiligheidsketen**

Transversale thema's

Mobiliteit en infrastructuur / Duurzame ontwikkeling / Territoriale analyse / Belangenbehartiging en regiomarketing

Bronvermelding

Begeleiding ontwikkelingsplan Euregio Maas-Rijn EMR2020,
Consultatienota 'Economie',
Veerle Minne en Steven Knotter, IDEA Consult, 2012.

Begeleiding ontwikkelingsplan Euregio Maas-Rijn EMR2020,
Consultatienota 'Kennisinstituten & Innovatie',
Arnold Verbeek, IDEA Consult, 2012.

Begeleiding ontwikkelingsplan Euregio Maas-Rijn EMR2020,
Consultatienota 'Arbeidsmarkt en Opleiding',
Gerlof Rienstra, ECORYS NL, 2012.

Begeleiding ontwikkelingsplan Euregio Maas-Rijn EMR2020,
Consultatienota 'Cultuur en Toerisme',
Irene Koren, Insensis, 2012.

Begeleiding ontwikkelingsplan Euregio Maas-Rijn EMR2020,
Consultatienota 'Welzijn en Gezondheid',
Wija Oortwijn, ECORYS Nederland, 2012.

Begeleiding ontwikkelingsplan Euregio Maas-Rijn EMR2020,
Consultatienota 'Veiligheid',
prof. dr. Brice De Ruyver en prof. dr. Tom Van der Beken,
UGent, 2012.

Begeleiding ontwikkelingsplan Euregio Maas-Rijn EMR2020,
Consultatienota 'Mobiliteit en Infrastructuur',
Marten Van den Bossche, ECORYS Nederland, 2012.

Begeleiding ontwikkelingsplan Euregio Maas-Rijn EMR2020,
Consultatienota 'Energie en Klimaat',
Koen Rademaekers, ECORYS Nederland, 2012.

Bijdragen Expertengroep EMR2020, Stuurgroep EMR2020
en uitgebreid EMR-bestuur, bijeenkomsten en schriftelijke
procedures september 2012 - maart 2013, SBG's en Raden van de
Stichting EMR, consultatie 6 februari 2013.

Brief Grensregio Charlemagne t.a.v. gouverneur Herman
Reynders, 28 augustus 2012.

Brochure 'Euregio concreet', Stichting Euregio Maas-Rijn, 2011.

**Comité van de Regio's, 'The Committee of the Regions' White
Paper on Multilevel Governance',** 80th plenary session, 17 and
18 June 2009,
[http://web.cor.europa.eu/epp/Ourviews/Documents/White%20
Paper%20on%20MLG.pdf](http://web.cor.europa.eu/epp/Ourviews/Documents/White%20Paper%20on%20MLG.pdf).

Operationeel Programma, Doelstelling Europese Territoriale
Samenwerking, INTERREG IV-A, Euregio Maas-Rijn, 2007-2013,
C 2007CB163PO001.

Position papers EMR2020, september 2012:

- EMR2020 Position Paper Provincie Limburg (BE)
- Ambitie en prioriteiten m.b.t. het project EMR2020 Provincie
Limburg (NL)
- Ontwerp Position Paper EMR2020 – Duitstalige Gemeen-
schap van België (BE)
- Position Paper EMR2020 – Provincie Luik (BE)
- Position Paper EMR2020 – Zweckverband Regio Aken (DE)

Position paper Stad Aken, brief burgemeester Marcel Philipp
t.a.v. gouverneur Herman Reynders, 30 oktober 2012.

Position paper Handwerkskammer Aken over het project
EMR2020, augustus 2012.

Thematische workshops EMR2020 met stakeholders, juni 2012:

- Workshop Economie en Innovatie, 4 juni 2012, Eupen
- Workshop Arbeidsmarkt, 4 juni 2012, Eupen
- Workshop Klimaat en Energie, 5 juni 2012, Eupen
- Workshop Mobiliteit en Infrastructuur, 5 juni 2012, Eupen
- Workshop Governance/Benchmark, 12 juni 2012, Eupen
- Workshop Toerisme en Cultuur, 12 juni 2012, Maastricht

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:

Bruno Bamps, directeur Afdeling Economie en
Internationale Samenwerking, Directie Ruimte,
Provincie Limburg, Universiteitslaan 1, 3500 Hasselt

Deze publicatie kwam tot stand in het kader van het INTERREG
IV-A EMR-project 'EMR2020', in samenwerking met de
partnerregio's van de Stichting Euregio Maas-Rijn: de provincie
Limburg (NL), het Zweckverband Region Aachen (DE), de
provincie Luik (BE), de Duitstalige gemeenschap van België
(BE) en de provincie Limburg (BE).

www.emr2020.eu

Uitgave: Maart 2013

Tekst: Stuurgroep EMR2020. De stuurgroep EMR2020 bestond
uit vertegenwoordigers van de partnerregio's van de Stichting
Euregio Maas-Rijn en van de hogere overheden (de Vlaamse
overheid, de Waalse overheid, de Nederlandse overheid en de
overheid van Noordrijn-Westfalen).

Vertaling: Balance BV Maastricht

Vormgeving en drukwerk: Impulscommunicatie.be

Fotografie: Lucas Daniëls, Robin Reynders, shutterstock.com

Oplage: 356 ex.

D/2013/5857/001

EMR2020

region
aachen

provincie limburg

www.euregio-mr.eu

www.interregemr.eu